

Onderwerp: Wetgevingsadvies Conceptbesluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken.

Amsterdam, 12 april 2024

Bescherming van slachtoffers is essentieel in een rechtsstaat. Alleen met de juiste beschermingsmaatregelen kan worden voorkomen dat zij opnieuw slachtoffer worden van eenzelfde delict, intimidatie, vergelding, ongewenste belasting door media en secundaire victimisatie. Stichting LANGZS, Landelijk Advocaten Netwerk Gewelds- en Zedenslachtoffers, maakt daarom via deze bijdrage graag gebruik van de mogelijkheid om nut en noodzaak van het conceptbesluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken te onderstrepen.

De verplichting tot het invoeren van passende maatregelen om de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer te beschermen vloeit voort uit artikel 21 van de EU-richtlijn minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten. Dit artikel verplicht de lidstaten eveneens om maatregelen te nemen om publieke verspreiding van gegevens die identificatie van een slachtoffer mogelijk maken, te voorkomen. Het conceptbesluit sluit dan ook goed aan bij de al langer geldende verplichtingen die Europa stelt. Dit neemt niet weg dat LANGZS enkele aanbevelingen onder uw aandacht wil brengen.

Aanbevelingen van LANGZS

Artikel 1.

Artikel 1 van het ontwerp AMvB geeft een opsomming van de gegevens die in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer onvermeld zouden moeten blijven. LANGZS mist in deze opsomming de geboortedatum van het slachtoffer. LANGZS sluit ter onderbouwing van deze visie aan bij wat door Slachtofferhulp Nederland en het Fonds Slachtofferhulp naar voren is gebracht ten aanzien van de geboortedatum. Met het bekend worden van een geboortedatum wordt het makkelijker om overige gegevens van het slachtoffer te achterhalen, terwijl uit onderzoek van het NSCR¹ blijkt dat de geboortedatum van het slachtoffer slechts in drie situaties strafvorderlijk relevant is. Te weten voor de kwalificatie van het strafbare feit bij zedendelicten, voor de straftoemeting omdat de leeftijd van het slachtoffer kan duiden op kwetsbaarheid en om de betrouwbaarheid van de verklaring van het slachtoffer te toetsen. Met Slachtofferhulp Nederland en het Fonds Slachtofferhulp is LANGZS van mening dat slechts indien de geboortedatum van belang moet worden geacht voor door de rechter te nemen beslissingen, dit in het desbetreffende proces-verbaal wordt vermeld.

Artikel 2 & 3

LANGZS juicht het voorstel van harte toe om de onder artikel 1 in het conceptbesluit genoemde gegevens niet langer in processtukken op te nemen. Het is, gelet op de hiervoor aangehaalde Europese wetgeving, de hoogste tijd deze maatregel in te voeren.

Nederland loopt, qua bescherming van de privacy van slachtoffers, niet voorop in Europa. Zo bestaat in theorie weliswaar de mogelijkheid om aangifte onder nummer te doen, maar in de praktijk is de ervaring van bij LANGZS aangesloten advocaten dat dit vrijwel onmogelijk is. Zelfs medewerkers met een publieke taak, zoals ambulanceverpleegkundigen, slagen er in de praktijk niet in om effectief gebruik te maken van deze wettelijke mogelijkheid.

¹ Research Memoranda nr. 3/ juni 2022, Jaargang 17, p. 50

Zaken waarbij de opsporingsambtenaren wel proberen om zo min mogelijk gegevens van een slachtoffer op te nemen in de aangifte, maar deze gegevens via een ander processtuk (bijvoorbeeld letselinformatie van een arts) toch in het strafdossier en daarmee bij de verdachte en bij de media terechtkomen, zijn er bovendien helaas in overvloed.

Als het recht op privacy en bescherming wel bestaat, maar er geen controle is en dit recht niet afdwingbaar is, wordt het recht een wassen neus, is de praktijkervaring van de bij LANGZS aangesloten advocaten. Reden waarom LANGZS meent dat aan de artikelen 2 en 3 voor het slachtoffer en diens belangenbehartiger een recht moet worden toegekend om rectificatie te vragen indien en zodra dit recht wordt geschonden. Voor het overige sluit LANGZS aan bij het Fonds Slachtofferhulp en bij Slachtofferhulp Nederland en meent LANGZS dat de eindverantwoordelijkheid voor het "schoon" houden van het procesdossier en het voorkomen van verspreiding van persoonsgegevens in handen van het Openbaar Ministerie dient te komen.

Aanvulling

Namen van slachtoffers zijn in het kader van het strafproces van belang, maar dienen niet onder alle omstandigheden in de openbaarheid te komen. LANGZS stelt daarom voor aan het conceptbesluit een artikel toe te voegen waarin het openbaar ministerie wordt opgedragen om in gevallen waarbij dit ten behoeve van de bescherming van de privacy van het slachtoffer noodzakelijk is, de naam van het slachtoffer buiten de tenlastelegging, en daarmee buiten de openbaarheid, te houden en het slachtoffer aan te duiden met een nummer.

Journalistieke noodzaak?

In de openbare reactie van mr. Jensma namens het NRC wordt nog gesteld dat het weglaten van slachtoffergegevens negatieve consequenties zal hebben voor de voorlichting van het publiek. Mr. Jensma stelt dat privacygevoelige gegevens bij journalisten in goede handen zijn. Helaas is de ervaring van bij LANGZS aangesloten advocaten dat dit tegenvalt. Het is eerder regel dan uitzondering dat journalisten slachtoffers van ernstige misdrijven lastigvallen en soms zelfs belagen met het enkele doel een smeug verhaal te brengen. Het ongevraagd benaderen van slachtoffers in hun eigen woonhuis en het publiceren van onjuiste gegevens kan buitengewoon verstrekende gevolgen hebben voor doorgaans getraumatiseerde slachtoffers. Slachtoffers verdienen bescherming en zijn geen publiek bezit. In andere landen, bijvoorbeeld in het Verenigd Koninkrijk waar de bescherming van slachtoffers op dit gebied al veel beter geregeld is dan in Nederland, leert de praktijk dat de pers ook met een betere bescherming van het slachtoffer, nog prima functioneert. Anders dan mr. Jensma beweert, is de journalistiek geen ketenpartner en is er dus geen reden om op de door mr. Jensma aangevoerde gronden af te zien van invoering van het conceptbesluit.

LANGZS is, kort en goed, content met het conceptbesluit, al zou het op onderdelen kunnen worden aangescherpt. Het zou goed zijn als het aangescherpte conceptbesluit spoedig wordt vastgesteld!

Stichting LANGZS

Mr. R. Korver, voorzitter